

Sygn. akt III ZS 9/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Halina Kiryło

Protokolant Halina Kurek
w sprawie ze skargi Ministra Sprawiedliwości
na uchwałę Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Notariuszy Izby Notarialnej w K.
nr .../13/170 z dnia 2 marca 2013 r. ,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 13 sierpnia 2013 r.,

uchyla § 1 pkt 3 i 4 zaskarżonej uchwały.

Uzasadnienie

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Notariuszy Izby Notarialnej w K. w § 1 uchwały nr .../13/170 z dnia 2 marca 2013 r. (dalej jako uchwała) zmieniło uchwałę Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Notariuszy nr .../00/110 z dnia 2 czerwca 2000 r., nadając poszczególnym punktom § 1 nową treść. Zgodnie z pkt 1 notariusze mają obowiązek pisemnego zgłoszenia Radzie Izby Notarialnej

nieobecności na walnym zgromadzeniu notariuszy Izby lub zamiaru wcześniejszego wyjazdu w terminie 14 dni przed odbyciem zgromadzenia. Na mocy pkt 2 notariusze, asesorzy i aplikanci notarialni mają obowiązek pisemnego zgłaszania Radzie obecności na szkoleniu w terminie 14 dni przed odbyciem szkolenia. Z kolei w pkt 3 nałożono na notariuszy obowiązek zapłaty kwoty 200 zł za każdy dzień nieobecności na walnym zgromadzeniu w przypadku niezgłoszenia nieobecności w trybie przewidzianym w treści uchwały oraz za każdy dzień nieobecności na szkoleniu, pomimo zgłoszenia obecności na szkoleniu, płatnej na wezwanie Rady Izby. W pkt 4 przyjęto zaś, że w przypadkach losowych można odstąpić od egzekwowania obowiązku przewidzianego w pkt 3.

Minister Sprawiedliwości zaskarżył uchwałę w zakresie § 1 pkt 3 i 4. Zarzucił ich sprzeczność z art. 7 i art. 17 Konstytucji RP oraz z art. 30 § 1 pkt 7, art. 17 i art. 29 § 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.) przez przekroczenie kompetencji ustawowych walnego zgromadzenia notariuszy izby notarialnej. Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie § 1 pkt 3 i 4 zaskarżonej uchwały i przekazanie sprawy Walnemu Zgromadzeniu Notariuszy Izby Notarialnej w K. do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi Minister Sprawiedliwości wskazał, że podstawę prawną uchwały stanowił art. 30 § 1 pkt 7 w związku z art. 17 i art. 29 § 3 Prawa o notariacie. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, przepis art. 30 § 1 pkt 7 Prawa o notariacie nie stanowi podstawy prawnej dla podjęcia uchwały o treści zawartej w jej § 1 pkt 3 i 4. Zaskarżona uchwała ustanawia obowiązek majątkowy obciążający notariuszy, który swoim charakterem zbliża się do swoistej kary, nakładanej w przypadku niezastosowania się przez notariusza do postanowień tej uchwały. Zgodnie zaś ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wszelkie świadczenia pieniężne nakładane przez organy samorządu zawodowego na członków tego samorządu muszą mieć podstawę ustawową (wyroki z dnia 27 września 2012 r., SDI 25/12, LEX nr 1226772 i z dnia 8 maja 2013 r., III ZS 4/13 niepubl.). Z przepisów art. 31 ust. 3 i art. 64 ust. 3 Konstytucji wynika, że ograniczenia w zakresie korzystania z własności mogą wynikać tylko z ustawy. Jedyłą podstawę dla uchwalania przez organ samorządu notarialnego obligatoryjnych świadczeń o charakterze

majątkowym na rzecz organów samorządu stanowi zaś art. 23 Prawa o notariacie, który odnosi się do miesięcznych składek. Obowiązek uiszczania opłaty w przypadku nieobecności notariusza na zgromadzeniu lub szkoleniu nie wynika także z art. 17 lub art. 29 § 3 Prawa o notariacie. Wynikający z tego ostatniego przepisu obowiązek uczestniczenia w walnym zgromadzeniu ma charakter samorządowy i publicznoprawny, sankcjonowany odpowiedzialnością dyscyplinarną, a nie finansową.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga jest uzasadniona z powodu braku ustawowej materialnoprawnej podstawy do podjęcia przez walne zgromadzenie notariuszy izby notarialnej uchwały zobowiązującej notariuszy izby do świadczeń pieniężnych na rzecz tej izby.

Zgodnie z art. 64 ust. 3 Konstytucji własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności. Tymczasem § 1 pkt 3 zaskarżonej uchwały, przewidujący sankcję pieniężną za nieuzasadnioną nieobecność na zgromadzeniu notariuszy izby lub na szkoleniu, nie ma upoważnienia w Prawie o notariacie ani w żadnej innej ustawie. To postanowienie narusza tym samym art. 7 w związku z art. 17 Konstytucji, z których wynika, że organy samorządu zawodowego działają na podstawie i w granicach prawa. W tym samym kierunku wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 maja 2013 r., III ZS 4/13 (niepublikowany), którym uchylono uchwałę Krajowej Rady Notarialnej wprowadzającą obowiązek wniesienia przez notariusza opłaty za dokonanie wpisu aktu poświadczenia dziedziczenia do rejestru tych aktów.

Na podstawie art. 50 Prawa o notariacie, za przewinienia zawodowe notariusz odpowiada dyscyplinarnie. Ustawa ta nie przewiduje innej odpowiedzialności za naruszenie przez notariusza jego obowiązków związanych z członkostwem w samorządzie zawodowym. Za naruszenie obowiązku uczestnictwa w walnym zgromadzeniu (art. 29 § 3 Prawa o notariacie) lub obowiązku stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych (art. 17 tego Prawa) notariusz może ponosić odpowiedzialność dyscyplinarną, jeżeli jego zachowanie spełnia znamiona

„przewinienia zawodowego” w rozumieniu art. 50 Prawa o notariacie. Nie jest natomiast dopuszczalne tworzenie w drodze uchwały walnego zgromadzenia notariuszy izby notarialnej innych form odpowiedzialności niż przewidziana w ustawie, nawet gdyby nie było to powiązane z naruszeniem prawa własności.

Zaskarżona uchwała narusza także art. 30 § 1 pkt 7 Prawa o notariacie. Według tego przepisu, do zakresu działania walnego zgromadzenia notariuszy izby notarialnej należy załatwianie innych spraw (niż wymienione w pkt 1-6) w zakresie działania notariatu. „Inne sprawy” nie obejmują zagadnień, do regulacji których wymagana jest ustawa, tak jak w rozpoznawanej sprawie (art. 64 ust. 3 Konstytucji). Zaskarżona uchwała została zatem podjęta z przekroczeniem kompetencji przysługujących walnemu zgromadzeniu notariuszy izby notarialnej. Natomiast uchwała ta nie narusza art. 29 § 3 i art. 17 Prawa o notariacie, gdyż nie dotyczy obowiązku uczestnictwa w zgromadzeniu notariuszy izby i obowiązku stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, a jedynie wprowadza niedopuszczalne sankcje ich naruszenia.

Z tych względów na podstawie art. 47 § 2 Prawa o notariacie Sąd Najwyższy uchylił uchwałę w zaskarżonej części. Sprawa nie została jednakże przekazana do ponownego rozpoznania organowi samorządu – czego wymaga ten przepis – gdyż leży ona poza jego właściwością określoną w art. 30 § 1 Prawa o notariacie.